СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 188. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 14 серпня 1930. VOL. XXXVIII. No. 188. Jersey City, N. J., Thursday, August 14, 1930. THREE CENTS.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЩЕ ТЯЖЧІ ЧАСИ НА ЗИМУ

ГУВЕР НЕ ВИЇЖДЖАЄ НА ЛІТНІЙ ВІДПОЧИНОК ІЗЗА НАРАД НАД ПОСУХОЮ.

ВАШИНГТОН. — Із звітів, які надходять зі стейтів навіщених посухою, виходить, що фармери з острахом думають про зиму. Деякі околиці цілковито знищені посухою, а худоба вже випродана за безцін. Знов інші ждуть на дощі, а ті перепадають рідка й так коротко, що це не помагає.

Президент Гувер здає собі добре справу з великої катастрофи і тому заповів, що відкладає свої вакації на місяць, бо хоче брати активну участь у допомоговій акції для потерпівших від посухи.

Залізниці вже донесли президентови, що знижать належитість за перевіз поживи, збіжжа й худоби на 50%, коли ходить про довіз для фармерів, знищених посухою. Фармери мають тільки зголоситися до правительственного агента свого округа, а цей виставить їм даремно посвідку на залізничу знижку.

НЕ ЗНАЙШЛИ НІЧОГО НЕМОРАЛЬНОГО.

НЮ ЙОРК. — Перед кавнті ґренд джюрі відбулася розправа проти Ірл Кероля, обжалованого за виставу неморальних картин у „Венітіс".

Кероль доказував безосновність таких закидів. Судді радили всього три мінути, а потім видали звільняюче оречення, не добачуючи ніякої підстави до обжаловання.

Отсе звільнення Кероля звернуло на себе тепер особлившу увагу з того боку, що проти цеї вистави поведено спеціяльну кампанію з боку кардинала Гейса, за яким пішли протестанський епископ Менінг і жидівський рабін Вайс.

ВПАВ "МІЛЮНОВИЙ" ДОЩ.

КЕНЗАС СИТІ. — В стейтах Кензас і Небраска, які так дуже потерпіли від посухи, впали тепер дощі, які вартують міліони долярів.

ЗА УСТАЛЕННЯ АВІЯЦІЙНИХ ВИМОГ.

ВИЛІЄМСТАВН. — В Політичнім Інституті говорив Чарлз Линдберг про потребу міжнародного усталення авіяційних приписів, щоби в той спосіб улекшити комунікацію при помочі літаків. Особливо відноситься це, говорив Линдберг, до Мексика й країв Полудневої Америки, з якими навязуються щораз тісніші авіяційні звязки. Бо так як є тепер, то ні летуни ні подорожні не знають, на які неприємности вони можуть бути виставлені, коли осідають на землях чужих країв.

ЧІПАЮТЬСЯ МАЛИХ ҐЕМБЛЕРІВ.

САРАТОҐА СПРІНҐС (Ню Йорк). — Хоч подали поліції точні адреси домів і місць, де ґемблює богатий світ, замкнено лише кілька малих буд, що до яких були донеси, що там грають у карти.

З ДНА МОРЯ ГОВОРИТИМЕ ПО РАДІО.

НЮ ЙОРК. — Капітан А. Б. Гендерсон спуститься на дно Тихого океану біля місцевости Веніс у Каліфорнії й розповідатиме по радіо все, що бачитиме. На поверхні океану пливатиме корабель, котрий передаватиме ту розмову, якої слухатимуть міліони людей.

Ті цікаві спостереження буде можна почути по радіо в пятницю в 6-ій години вечером.

ГУВЕР ЗАДОВОЛЕНИЙ З КОМІСІЙ.

ВАШИНГТОН. — Президента Гувера називають „комісовим" президентом ізза того, що він за короткий час своєї адміністрації іменував богато ріжних комісій. Та президент з них задоволений, бо саме тепер одна з них довела до згоди у спорі за міст через залив Сен Франсиско. Той спір тревав довгі літа. Інші комісії, каже Гувер, є також добрі, бо одна з них заключила Лондонський договір, друга довела до порядку напруження в Гаїті, а третя довела до згоди підчас страйку залізничників полудньо-західних залізниць.

ДОМАГАЮТЬСЯ РЕФЕРЕНДУМА ЩОДО ПРОГИБІЦІЇ.

СПРІНҐФІЛД (Ілинойс). — Републиканський комітет з округа Кук вислав до секретаря стейту петицію, підписану 400,000 горожанами, в якій підписані домагаються референдума у справі прогибіції.

ПО НЕБУВАЛІЙ СПЕЦІ НЕБУВАЛИЙ ХОЛОД.

НЮ ЙОРК. — Там, де кілька днів тому люди вмирали зі спеки, тепер вже думають про зиму. В Онеїді, в нюйорськім стейті, була сніговиця, а з Нової Англії доносять, що там давались відчувати морози.

БЕРУТЬ В ОПІКУ РОБУЧІ ДІТИ.

ШИКАГО. — Вже уложено статути, в яких взято в особливу охорону молодь. Заборонено уживати молоді до 21 року життя до посильної служби в часі між 8 годиною вечером і 6 годиною рано. Хлопців і дівчат можна уживати перед 14 роком тільки до помочі у дрібній торговлі по вулицях. Не вільно брати до тяжких робіт молоді, яка не має 16 літ. Тих, що не мають 18 літ, не вільно наймати до дальння в печах по фабриках, до праці в майнах і робіт при залізницях та при кораблях.

НА ВИПАДОК УПАДКУ БОЛЬШЕВИКІВ...

„Комуніст" повідомляє, що ДПУ перевело по всіх містах Радянської України облави: шукали золота та срібла. В Харкові найшли в одного з вищих урядовців комісаріяту скарбу 64 кг. срібла. Він ховав те срібло на випадок упадку большевиків. У ріжних містах найшли запаси срібла, яке українські кооперативи ховали перед большевицькою владою.

РОЗСТРІЛИ В СРСР.

У Воронежі засуджено на кару смерти чотирох членів „братства білого хреста", а 30 інших обвинувачених засуджено на кару вязниці від 5 до 10 літ.

ЛІТАК З ПАСАЖИРАМИ РОЗЛЕТІВСЬ У ВОЗДУСІ.

Над селом Міофем коло Чест.ем в повіті Кент в Англії буквально розлетівсь у воздусі літак, який вертав із французького купелевого міста Ля Туке де Кройдон. У літаку було шість осіб, і всі вони згибли. Між погибшими був один маркіз, один баронет і одна графиня. Перше, що місцеві люде побачили, то ріжні части літака в ріжнім віддаленню від себе падали на землю.

ЗАТРУЇЛИСЯ 263 ВОЯКИ.

З Бережан повідомляють про масове затроєння вояків 51 п. п. За два дні в III. батальоні занедужали лекше 232 вояки, а 31 тяжче. Недуга обявляється горячкою та вонітами, а повстала найправдоподібніше після зїдження зіпсованої воловини. Слідство веде 4 військових лікарів військового шпиталю ДОК VI. у Львові та місцева військова жандармерія.

ЗАМІСЦЬ РИБИ — ТРУП ДИТИНИ.

У Млинівцях недалеко Зборова риболовці Іван Максусь і В. Лущинський ловили сітями в Стрипі рибу і замісць риби зловили труп кількамісячного хлопця. Труп був частинно надіджений рибою, а решта тіла находилась у повному розкладі. Поліція шукає матері тої дитини.

САРДАН-БІЛЬ.

В Індії здавен-давна панував звичай видавати заміж дівчат у дитинстві, при чім бували часті випадки, що 5-літню дівчину віддавали заміж за 60-літнього чоловіка, який чекав аж вона підросте, а покинутий його вона не мала права. Коли ж такий старий чоловік помер, його вдова не мала права вийти вдруге заміж. Таким чином жінки ставали справжнім домашнім інвентарем без свого права і волі. На конґресі гіндуських націоналістів у грудні 1929 р. гіндуський діяч Сардан Біль поставив внесок ухвалити постанову проти видавання заміж дівчат, які не мають ще 14 літ. Цьому діячеви вдалося перебороти тисячлітні звичаї Індії і через це акція проти шлюбів малолітних названа „акція Сардан-Біль". Тепер між Гіндусами йде завзята боротьба: одна частина населення, головно молоде покоління і жінки, бореться проти шлюбів малолітних, а старше покоління чоловіків стоїть на сторожі тисячлітніх звичаїв і не хоче ніяких змін. Англійський уряд дуже піддержує акцію „Сардан-Біля".

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ХОРІВ.

Зїзд С. У. Х. відбувся дня 1. липня ц. р. в малій салі Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові. На зїзді явилися представники Стрия, Тернополя, Львова, Дрогобича і під кінець зїзду Перемишля. Хоч зїзд був численно слабий, то всеж справу організації С. У. Х. посунено поважно вперед. Принято засадничий поділ Союзу на області, які знову обєднують поодинокі хори. Рішено зорганізувати наразі три области: **1. область:** Центральний Союз Українських Хорів з осідком у Львові. Він обійматиме хори львівські, підльвівські, а також найближчих міст; **2. область:** Підкарпатський Союз Українських Хорів з осідком у Стрию. Він обійматиме хори повітів: стрийського, дрогобицького, сколівського, долинського, жидачівського і самбірського; **3. область:** Подільський Союз Українських Хорів з осідком в Тернополі. Він обійматиме хори повітів: тернопільського і сусідних з ним. Для тих областей ухвалено правильник. В найкоротшому часі мають відбутися області зїзди для уконституваня. Так отже С. У. Х. розпочинає помалу своє життя і є надія, що ця велика організація видобуде з народу ті мистецькі вартости, які у ньому дрімають, а якими може український нарід вибитися на перше місце на міжнародних співочих зїздах.

РУМУНСЬКА БЕЗСТИДНІСТЬ.

Румунський парламент закінчив 30. червня с. р. свої наради і зійдеться аж в осени. Ще перед самим відрочення парляменту прийшло до перепалки між українським послом д-ром В. Дутчаком і румунським послом д-ром Якобаном, національно - цараністичним послом з Буковини. Д-р Дудчак домагався заведення української мови по школах, а д-р Якобан відповів йому, що не буковинці, а лише зайшлі з Галичини Українці цього домагаються.

НАДУЖИТТЯ У ВОГНЕВІЙ СТОРОЖІ.

У львівській вогневій сторожі ділялися від довшого часу надужиття, що є тепер предметом слідства. Мабуть без відома начальника вогневий табор возив воду підприємствам, що будують поза рогачками міста.

ВБИВСТВО В ЗИМНІЙ ВОДІ.

19-літня Роз Шпалівна з Білогорщі, дочка залізничого палячa, на полях Зимної Води вбила з револьвера 26-літнього залізничого коваля Й. Панькевича з Парного біля Рудна, опісля зранила себе в груди. Її відвезли до шпиталю у Львові. Обоє хотіли одружитися, та цьому на перешкоді були батьки Шпалівни.

ПІДОЗРІЛІ У ПІДПАЛІ У ВИСЛОБОКАХ.

Підозрілих у підпалі фільварку у Вислобоках поліція відставила до окружного суду у Львові. Справу веде слідчий судія Янішевський та прокуратор д-р Ліпп.

Арештовані: абс. гімн. Мих. Карман, Ів. Кузеиський, Мих. Чайковський (з Ременова) і сільські парубки: Вас. Циган і Вол. Клеменецький (з Запитова). „Слово Польске" пише, що підпалити фільварок приказав їм Попадюк, недавно увільнений у процесі за замах на Східні Торги.

СВІТ ЗАІНТЕРЕСОВАНИЙ ОХОРОНОЮ МЕНШОСТЕЙ.

Цілий світ до живого заінтересований проблемою національних меншостей, бо мир у світі залежить здебільша від того, чи національні меншості вдоволені. Так говорив посол Штудер зі Швайцарії на зборах міжпарляментарного союза, які відбувалися 22. липня в Лондоні. Був це останній день зборів і був присвячений обговоренню питання національних меншостей.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПОЧТОВИЙ ГОЛУБ.

З Вільна повідомляють, що люди з прикордонного села Сидорче (пов. Молодечно) найшли на полі виснаженого почтового голуба. Поліція отворила обручку й найшла там приказ комінтерну до комуністичної партії й ячейок у Польщі у справі уладження комуністичного свята в дні 13 липня.

ХОЛОДНІЮЧА ЛЮБОВ ПРИЧИНОЮ НЕЩАСТЯ.

Рано 25. липня відбулося в поліційнім суді у Вінніпегу прелімінарне переслухання Йосифа Боровського, молодого чоловіка, який 9. липня кинувся був перерізати горло собі і своїй молодій жінці. Обвинувачено його за намагане душогубство і з таким обвинуваченням піде справа до вищого суду.

Холодніюча любов молодої жінки була причиною цілого нещастя, як показується з того, що сказав Боровський поліції, лежачи в шпиталі. Його зізнання предложено на переслуханню. „Моя жінка прийшла до спальні, — сказав він — і сказала: „Я тебе вже більше не люблю, забирайся! Тоді я взяв бритву, підрізав їй горло, а відтак своє".

Жінка Боровського, покликана за свідка, не говорила того самого. Вона нічого не памятала, що тоді сталося. Вона не знає, хто їй підрізав горло і не чула, як він різав. Все, що памятала, то те, що увійшла до спальні і зімліла. Але її чоловік був завсіди добрий для неї, ласкавий і вірний. Родичі жінки, які мешкають надолині в тім самім домі, оповідали те саме, що говорили зразу. Лікарі посвідчили, що рани Боровських від бритви не були небезпечні і не могли стати причиною смерти.

ВБИЛА МАТІР І ПІШЛА НА ВІДПУСТ.

У кольонії Угощ (Люблинщина) 45-літня Ол. Камінська задушила свою матір Анну Бергшу. Трупа винесла на стрих і пішла на відпуст. Після відпусту підпалила хату, щоби затерти сліди вбивства. В згарищах найшли звуглене тіло. Камінська призналася до вини і її арештувано.

НАПАД НА ПОЇЗД.

У ночі 22. липня на шляху між Жирардовом і Гродиском бандити напали на товаровий поїзд. Розбили два вагони та забрали перфуми й медикаменти, вартости пів міліона швайцарських франків, а з другого англійські металеві вироби, вартости понад 400 тисяч зол. Поліція розпочатна погоню за бандитами і часть добичі відібрала. Решту бандити автами вивезли у Варшаву. Команда поліції зарядила у Варшаві обдаву, та досі без успіху.

МОЖЛИВІСТЬ ВІЙНИ МІЖ ТУРЕЧЧИНОЮ Й ПЕРСІЄЮ

Можливість війни між Туреччиною й Персією. ТУРЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ПЕРЕЙШЛИ НА ТЕРИТОРІЮ ПЕРСІЇ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ЇЇ ПРОТЕСТИ.

ЛОНДОН (Англія). — Кореспондент газети „Дейлі Експрес" повідомляє, що значні турецькі військові сили перейшли на перську територію, переслідуючи повстанців Курдів. Перехід зроблено зі сторони гори Арарат у районі Ванського озера. Турецькі війська окупували значну перську територію в трикутнику, де сходяться кордони Персії, Росії та Туреччини.

Турки пояснюють свій перехід на перську територію тим, що Персія підтримує Курдів у повстанню проти Туреччини. Таксамо розпочалося повстання Курдів у російській частині Курдистану, де большевицька влада старається вгамувати його.

Становище на персько-турецьким кордоні тепер таке, що можна сподіватися кожної хвилини вибуху війни між цими двома державами. Туреччина трактує свою окупацію перської території як репресію проти Персії за її підтримку Курдів.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Не зважаючи на протести перського уряду, турецька армія під командою Саліка Паші перейшла на перську територію, переслідуючи Курдів. Окупована нею територія вважається дуже важною, бо через неї повстанці Курди переходили з Персії до Туреччини й отримували своє постачання та приплив нових повстанських сил.

В останніх боях турецька армія мала діло з 3,000 повстанців, які тепер відступають в глибину перської території.

ЗНИЩИЛИ СЕЛА АФРИДІВ.

СІМЛЯ (Індія). — Британські військові літаки бомбардували й знищили кілька сіл Афридів, які наступали на Пешавар. Британське командування попередило мешканців тих сіл, що коли вони будуть брати участь у нападах на Англійців та старатися викликати загальне повстання в районі Пешавару, то вони будуть жорстоко покарані.

На двадцять чотири години перед бомбардуванням афридських сіл мешканці їх були попереджені. Тому майже всі вони своєчасно повтікали зі своїх сіл у гори та в поля. Британські літаки раніше ніколи не літали над територією цих незалежних афридських племен, але тепер вони сфотографували й зазначили на мапах всю їх територію, а потім кілька сіл знищили, кидаючи бомби з літаків.

ГОСТРА КРИТИКА МАНДАТНОЇ КОМІСІЇ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Стало відомо, що мандатна комісія Ліґи Націй рішучо осудила поведінку британської влади в Палестині в 1929 році, що привело до відомого серпневого погрому Жидів. Комісія навіть поставила справу так, що вина за погроми спадає на представників британської влади.

Міністерство справ закордонних Англії на це відповіло не менше рішучою критикою діяльности мандатної комісії та способу її розслідження палестинських подій. В колах Ліґи Націй кажуть, що це перший раз доведеться мати Раді Ліґи діло з такою гострою критикою діяльности її органів.

НЕ ПУСТИЛИ КОМУНІСТІВ НА БЕРІГ.

ПРЕШБУРГ (Чехословаччина). — Сюди прийшов з Відня пароплав „Мельк", на якому прибуло кілька австрійських комуністів. Місцева портова влада не дозволила комуністам висісти на беріг і навіть не допустили пароплаву до причалу.

Постоявши кілька годин серед Дунаю на якорі, пароплав зрештою відплив знову до Відня.

ПЕРЕШКАДЖАЛИ ПРАЦІ НА КОНЦЕСІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — В розємчому суді на розправі між представниками радянського московського уряду та англійської компанії „Лена Голдфілд Ко." давав свої пояснення головний управитель ленських концесій цеї компанії, А. Малоземов. Він заявив, що большевики, здавши концесію англійській компанії, після того як вона впорядкувала майни й готова була розпочати добування золота, почали всіми силами перешкаджати роботі на концесії.

Вони не давали можливости привезти своєчасно харчів, потрібних для робітників, взагалі наняти робітників до роботи й т. п. Шість місяців компанія старалася наладнати справу, але пізніше їй довелося відмовитись від своєї концесії, коли большевики пообіцяли заплатити їй усі кошти, котрі вона витратила в звязку з упорядкуванням концесії. До того часу вони компанії нічого не заплатили.

ВАТИКАН ПРИЗНАЧИТЬ СВОЇХ КОНСУЛІВ.

РИМ (Італія). — Стало відомо, що нова папська держава вирішила призначити своїх консулів у ті країни, де тепер є папські нунції. Консулями мають бути пралати, які будуть знаходитися при нунціях. Такі консулі потрібні Ватиканови, щоб охороняти права своїх нечисленних підданих, які припадково знайдуться в чужих державах.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ПРОТИНАСТУПУ

Новочасний проект Грабського на „знищене Русі" не є ніякою фантазією, яка не має виглядів на здійснення. Були би ми дуже нерозумними дітьми, коли би ми потішалися тим, що коли не зїла нас Польща на протязі соток літ свого панування, то не зїсть і тепер. Бо Польща знищила у нас те, що хотіла знищити. Перетягнула на свій бік усю шляхту з величезними маєтками і зденаціоналізувала наших урядовців і наше міщанство. На хлопа не звертала уваги, бо хлопа, як українського так і польського, уважала давніше за робучу худобу у людській подобі. А тепер, коли хлоп став важним чинником, ідуть з пляном, щоби відтягнути українського селянина від українських політичних і культурних впливів та змішати його з польським напливовим елементом і польською культурою.

Клемансо відносився весь час до Німців цілком отверто з такою самою зоольогічною ненавистю, як Ґрабський відноситься до Українців. Клемансо мусів відійти від влади, але своє осягнув, бо Альзація і Льотарингія вернули до Франції. Поанкаре продовжує тусаму політику, а тільки в іншій формі. Він будував Надренську републику, піддержував грішми сепаратистичний рух і угодову політику та намагався відірвати німецькі надренські области від Німеччини. Колиж йому це невдалося, то тільки тому, що натрафив на тих землях на сильний опір з боку свідомого й патріотичного німецького населення. За довгі літа французької окупації не бачили там німецької дівчини з французьким офіцером, ні французького офіцира в товаристві Німців у каварні чи ресторані. Але на наших землях виходять наші дівчата заміж за польських офіцирів і польські музики грають на українських фестинах, а польські офіцири — любуються українськими піснями, як це читаємо в старокраєвім описі одного фестину. Річ ясна, що це спорадичні випадки. Але й таке треба в зародку викорінювати. Бо ми не можемо зближуватися до ворога на ніякій ділянці, хіба коли дійсно змушені обставинами. На ворожий екстермінаційний наступ треба нам відповісти потроєнням нашої організаційної і просвітної праці. Бо Ґрабський і йому подібні доконають свого, коли приміром наші часописи в краю матимуть далі по кілька тисяч передплатників. Вже число тих газет і їхніх передплатників є перед світом свідоцтвом крайного убожества нашого духа. Тому ліквідуймо того рода убожества, а з плянів Ґрабських і сліду не буде.

СТАРШИНСЬКИЙ КОРПУС

(Статтю надіслано до „Свободи" з кругів У. В. О.).

Остання наша війна, а також постійна теперішня боротьба проти всіх окупантів на всіх українських землях, причинилися до відновин між українським народом старого, войовничого, козацького духа. Від хвилі створення першого леґіону У. С. С-ів іде це відновлення через українські армії аж до створеної на їх традиції У. В. О., яка знов у свою чергу промощує шлях до будучої української армії, що стане трівкою підпорою української держави в нутрі й найкращим її оборонцем на зовні перед ворогами. Наша збройна сила мусить бути в майбутньому — так як була в минулому — найкращим виявом соборницької державної думки.

Можемо з гордістю ствердити, що в широких верствах українського народу на **всіх** українських землях вже вкорінилася глибока думка про конечність ставлення оборонного гати, й цю думку годі вже окупантам здавити насильством. Кождий мущина, що чує в собі можність та силу, навіть і жінки знають, що недалекий вже день, у якому станемо до останніх змагань за волю. Широкі маси є готові кожної хвилі взяти за зброю, щоб обороняти святі права народу та Батьківщини.

Можемо спокійно твердити, що наша молодь, яка в займанщицьких арміях, під чужою ворожою командою чи то на східних чи на західних українських землях відбуває військовий вишкіл, національно не викривлюється. Навпаки, освідомлена про свої національні обовязки ще перед виконуванням військової служби, вона не боїться військового вишколу у ворожій армії, і хоч приймає це як щось накинене їй, то знає, що в слушний час її обовязком буде служити не ворожим затіям, але **власному народові**. При виряджені в необхідні бойові засоби ми отже моглиб спокійно глядіти в майбутність, колиб не одно дуже важливе питання, що стає рубом перед нами.

З хитрим розрахунком і з узглядненням власних цілей та інтересів займанщицькі армії приймають дуже малий відсоток нашої інтелігенції, а ще менший відсоток з неї або і зовсім не допускають її до старшинського вишколу. Цей плян не важко збагнути: добре вишколені українські стрілецькі маси, ведені чужою командою, під червоним прапором або білим орлом, мають бути лише гарматним мясом, та не повинні мати своїх військових провідників, що керувалиб ними для добра свого власного народу.

Тому мусимо творити свій власний старшинський корпус проти волі окупантів.

Коли інші поневолені народи в минулому боролися за волю, то богато сьогоднішніх їхніх військових провідників служило як молоді старшини в **ріжних чужих арміях цілого світу**. Вони боролися не тільки на европейських боєвищах при кожній спосібности, але також у Америці, Африці й Азії, щоби тим способом придбати практичного знання провідників та військовий досвід, яких не могли набути в Батьківщині від ворога, та які вони проти нього при першій спосібности обертали. Вони служили в чужих арміях не ради гроша або для почестей, але з бажанням стати в цей спосіб у пригоді **своєму народові**. Часто творили вони на чужій службі власні партизанські відділи й леґіони, щоби в цей спосіб виявити перед цілим світом свою охоту і готовість до боротьби.

Також і ми сьогодні чуємо, що наші люде служать у чужих арміях, але, на жаль, тільки в характері — лікарів або санітарів, або як гарматне мясо та невільники чужих інтересів (як це має місце у французьких і еспанських чужинецьких леґіях). Боряться без імени та без розголосу, забираючи кров власному народові.

Деж є ті, що з повною свідомістю національного обовязку вступають до чужих армій, щоби вишколитися як провідники до будучих високих завдань, та посвятити своє життя військовому фахові!?

А всеж спосібности до того маємо. Коли це навіть є тяжко в Европі, то далеко більші можливости є в Канаді, Північній Америці або в арміях південно-американських держав.

Наша молодь повинна собі зясувати, що самими докторами й інжінірами не збудуємо вільної держави; держава потребує також військових провідників, що будуть хоронити її границі. Наша военна ґенерація починає старітися, а старі провідники відходять від нас. Молоді добровольці і з великим войовничим духом не зможуть повести великих народних мас проти добре вишколених ґенералів та ґенеральних штабів, і тоді ні, коли припишуть собі на ковнір відзнаки, куватиме **технічного образування та вишколу**, яких не може заступити захоплення та революційний дух. Вони можуть справді розбити ворога в першій зустрічі, але ніколи не зможуть утворити сильної реґулярної армії та нею пляново кермувати.

Сама книжкова теорія не може тут богато зарадити. Треба найти середники та дороги, щоб здобути собі доступ до чужих армій, і тим способом створити активний старшинський корпус ріжних родів зброї та ріжних степенів. Революційний дух, національна свідомість та фахове образування, це є елементи, які повинен мати наш старшинський корпус нашої молодої ґенерації.

Щоби такий корпус створити, мусить з кожним нашим поодиноким боєвиком співпрацювати ціла суспільність, а зокрема наша еміґрація ізза океану.

ЖАХ ПЕРЕД ПОДРУЖАМ.

У Йоркшірі померла стара панна на 92-ому році життя. Вона була тричі зарученою, а за кождим разом у день шлюбу втікала з батьківського дому. Якийсь дивний жах оволодів нею за кождим разом, як мала входити до церкви. В Девоншірі молода перед самим шлюбом вирвалася батькови з рук, утікла назад у хату, замкнулася кілька днів і ніяк не могли намовити її, щоби пішла до шлюбу. Цікавий припадок приключився у Франції. Молоду перед шлюбом пронияв такий жах, що не вдалося її намовити, щоби пішла до церкви. Її сестра була цілком подібна до неї, тому в останній хвилині рішилася у заступстві сестри піти до шлюбу і ніхто не запримітив переміни. Як вернула з церкви, передала серпанок сестрі.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

НА ТЕМИ ДНЯ

ПОЛЬОНОФІЛАМ НА УВАГУ.

Останніми часами краєва польська преса почала багато писати в справі походу Польщі на Схід. Наприклад, газета „Курєр Віленьскі" пише, що Польщі нема чого ховатися зі своїм імперіялізмом і отверто треба говорити, що вона буде старатися ще більше поширити свої землі на Схід. До цього, мовляв, кличе її „здоровий державний розум".

Завоювання земель на Схід від сучасних меж Польщі мусить бути завданням польської політики і нема чого з цим критися. Так говорить „Курєр Віленьскі".

А в „Ґазеті Варшавській" відомий україножер Станіслав Ґрабський повчає Поляків, як треба їм братися до Українців та інших національностей на „кресах", щоби скорше їх спольщити. Він говорить, що державні інтереси Польщі вимагають, щоби як найскорше національне питання в ній було розвязане. Розвязати його можна лише тоді, коли Польща остаточно засимілює Українців. Ми також говоримо, що це правда.

Забув Ґрабський, скільки соток років Польща, при помочи ріжних українських хрунів-польонофілів, старалася спольщити наш нарід. А що з того вийшло? Можемо запевнити Ґрабського, що й тепер Польща подавиться національностями, які вона хоче проковтнути. А „Курєр Віленьскі" теж мабуть забув, як Польща своїм імперіялізмом та походом на Схід дійшла до того, що стратила свою державність і була розшматована.

Чим далі вона піде на Схід, тим гірше для неї, а тим лїпше для тих, кого вона гнітить. Ану, польонофіли до помочи польським імперіялістам, штовхайте їх на Схід, тільки підвізуйте міцно очкурі, щоби не загубили своїх штанів, тікаючи з Поляками з ваших колись рідних земель.

НЮЙОРСЬКА ЯЗВА.

В нюйорському міському життю скандал за скандалом. Недавно прогібіційні аґенти зловили лікер на баржі, яка вивозила міське сміття в море. Влада міська говорить, що це бутлеґери спіймали баржу й насильно наладували на ній лікер. Та мало хто цьому повірив. Правда, замітачі вулиць навіть не запідозрівали, що на морі сміття обертається в лікер. Знали це лише ті, що керували чисткою вулиць. Тепер їх звільнили, а місце їх займають інші. Та хто знає, яким тепер способом буде привозити горівку до Ню Йорку, що її будуть привозити, то в цьому ніхто не має найменшого сумніву.

Кількох судів засуджено за ріжні злодійства: за покриття злочинців, за натягування бідних людей в ріжних шахрайських банках і т. п. Тепер черговий скандал з суддею Іволдом. Закидують йому, що він заплатив 10,000 долярів за одержання свого призначення. Звичайно й суддя й ті, що взяли ці гроші, кажуть, що це була лише позичка без розписки й векселю на „чесне слово". Прокуратор кличе на допит навіть мейора міста й бувшого боса Тамані Гол, цієї не лише на всю Америку, але й на ввесь світ ославленої демократичної організації, яка кілька десятків років панує в найбільшому на світі місті. Та що з того. Хіба це перший раз для Тамані Гол скандали?

Вийде й на цей раз ця демократична організація сухою з води. Коли само населення в слідуючих муніципальних виборах не візьметься за лічення язви, яка розїдає життя в місті, то вона сама себе не вилічить, а буде далі ятритися.

КЛОПОТИ З ЖІНКОЮ.

Румунський король Кароль ніяк не може покінчити своїх клопотів з жінкою. Йому хочеться коронуватись на королівство, як пристало достойному королеви, разом зі своєю дружиною. Та вона не хоче забути йому любок і не хоче ставати разом до коронації з ним. Навіть корона королевої не може вбити в ній справедливого почуття ображеної жінки.

Коло неї ходять і премієр-міністер, і брат короля, і мати короля, і ріжні державні мужі, які клопочуться, щоби вона хоч для приміру простила вибрики свого чоловіка й стала з ним до коронації, бо цього вимагають інтереси держави. А Олена все впирається. Тому ще не відомо, коли буде коронуватися Кароль.

Та звичайно вона таки погодиться й хоч для вигляду примириться зі своїм мужем. Її тепер можна бути спокійною. Кароль з престолу не втече до Парижа, хіба його випросять „вірнопіддані", коли їм набридне королівська фарса, то тоді доведеться й Олені мандрувати з ним.

Член У. Г. А.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ

(1)

Весна 1920 року застає останки У. Г. А. на фронті большевицькім проти Поляків. Перша бриґада (бувший II. корпус) стояла в районі Чуднова, на Волині, друга (бувший I. корпус) в районі Літина, третя (бувший III. корпус) в районі Бар-Ялтушків. Большевики своїм безглуздим поступованням, незасосмотрюванням війська в найконечніше, своїм ворожим відношенням до всего, що українське, своїм нагальним перефарбуванням всего на червоне, довели до того, що відтак наступило. Причиною тодішніх подій був також брак вказівок від української галицької влади, коли тимчасом аґенти Петлюри розсилали найдивачніші вістки, щоби тим намовити У. Г. А. до переходу.

В ніч з 22. на 23. цвітня робить 2. і 3. бриґада переворот. З причин, котрі домагаються висвітлення, перша бриґада остається ще кілька днів з большевиками, шукаючи иншого виходу зі свого положення. Переживання бриґади через тих кілька днів передаю, по змозі як найточніше, до відома загалу.

— о —

Телефон дзвонив нетерпеливо. Глухий його гомін розносився по нічних кімнатах будинку на вул. Білопільській у Бердичеві, де містився ширший штаб І. бриґади. Було годин 7. вечером дня 25. цвітня 1920 року. Дижурний старшина схватив за слухавку й попитав:

— Тут ширший штаб бриґади! — хто при апараті?

— Тут кузня!*) — приймить спішно депешу до 44 дивізії!

— Диктуйте, я пишу!

— В годині 18**) Поляки повели великими силами наступ на відтинку 1-го полка біля Романова й заняли його, потіснивши нашу лінію. Військa не в силі видержати наступу — відступають.

Значить, — Поляки почали офензиву. Що буде дальше? Питання це завдавали одні другим, як старшини так і стрільці галицькі, що під той час знаходились в самім Бердичеві. Події попередніх днів усіх надзвичайно схвилювали. Всі були переконані, що лишень завдяки обставинам, які для нас так догідно зложились, а то брак сил у большевиків, — і сподівана польська офензива, — ми ще до цеї хвилі остались з оружєм в руках і тішимося певною свободою рухів.

Вже кілька днів перед згаданою подією ходили ріжні слухи, які для нас зовсім не були чимсь несподіваним. Говорено про повстання галицьких частин не тільки в запілю, як Київі, Виниці, Жмеринці, Затишу, Одесі, Козятині, про масові арешти Галичан большевиками, але також про те, що бриґади, які стояли на фронті, перестріляли всіх комісарів та звернули свої багнети проти большевиків. Дійсний стан річи большевики держали в як найбільшій тайні. Боялись, щоби ще та остатня бриґада не зворохобилась й не звернулася проти них же самих. Всі однак міри осторожности поробили з надзвичайною точністю.

На зади бриґади на фронті стягнули свої вірні військові частини. В самім Бердичеві уставлено на рогах вулиць скорострілі й панцирні автомобілі. Цілу машину чрезвичайки пустили в рух повною парою. З фронту покликали телефонічно до команди дивізії начальника бриґадного штабу, підполковника Б. Цей заручив їм своєю головою, що до Поляків бриґада в ніякім случаю не перейде й поставить належний опір на случай наступу.

Большевики знали, що слово підпол. Б. значить для нас дуже богато. Вони знали, яке довіря мають всі до него, та що на його приказ ціла бриґада піде там, де він схоче. Тому й боялись його арештувати. А з намірами такими вони носились. Бриґада мала понад 7,000 людий й була сильнійша від прочих трох бриґад 44 дивізії, таращанської, богунської й пластунської разом взятих. Вони знали, що з хвилею його арешту бриґада упімнеться за него; коли ні, так розлютиться й повторить повстання загони.

Мимо того, що повстання прочих галицьких бриґад та частин в запілю стало фактом доконаним, большевики виступити з цілою рішучістю й енерґією не могли. Реальної сили у них на стільки не було. Кромі того були докладні відомости, що Поляки можуть перейти в наступ і це загрожувалоб большевикам розгромом.

Санітарні умови життя бриґади були страшні. Майже все стрілецтво та старшина хоріла на ріжні хвороби, а хто ще почував хоч трохи себе в силі, той мав повнити службу на фронті.

Не ставало вже й кому журитися про хорих, а про якусь лікарську поміч і говорити не було що. Богато лікарів впало жертвою свого звання, а ті, що ще встали, лежали також в обіймах тифу. Мерців не було в силі закопати в землю. Про домовини вже і не згадувати. Було случаї, де на цвинтарі назбиралися сотки трупів, які лежали по кілька днів непохоронені. Пси розтягали їх по всіх усюдах й густо-часто можна було подибати то руку, то ногу, то тулов померлого на поблизьких вулицях. На вид цего всего нерви вже зовсім не реаґували; чоловік байдужнів на все та був переконаний, що така доля може його стрінути за кілька днів. Смерть стала явищем зовсім звичайним, кождий вже так зжився та усвоїв з нею, що ждав спокійно хвилі, коли на него прийде черга. Ми стали вже такими фаталістами, що могли дорівнювати Магометанам. Я не бачив і не чув случаю, деб хтось з боязни перед хоробою не хотів помогти захорівшому. Кождий приходив до переконання, що від цеї страшної хороби ніяк не уйде і чи скорше, чи пізнійше вона прийде до него в гості. Бажанням однак кождого було, щоби вона його навістила в таку пору, деб він її міг перенести на одній місці, а не щоб мусів оставати по дорозі сам один в якімнебудь селі.

Перша бриґада (бувший II. корпус) знаходилась тоді в районі Бершадь - Ольгопіль (Подільська ґубернія). Нові, червоні „союзники" забрались сейчас з цілою запопадливістю до перетворювання всего на свій лад. Першим їх ділом було розбиття цілости й єдности Армії, та придбання собі вірнопідданих одиниць за ціну вигідних посад. Карієровичі знайшлись незабаром. Один з полків став під тим зглядом вибраним, упривілейованим комісарем бриґади Струхманчуком, тим чорним духом галицького війська. Майже всі місця комісарів і вочікомів, включно до двох інчергуючихся командантів бриґади, обсадили старшини, тепер „тавариші", згаданого полка. На слово „тавариш" клали вони велику вагу. Називати „п. сотнику, поручнику і т. д." хотяй би через помилку вистарчало стати підозрілим, контрреволюціонером, ненадійним і піти на склад*) до Бірзули.

Старих, фахових старшин усувано з відвічальних становищ, а на місце їх приходили молодики, що ніколи нічого спільного з тим ділом не мали. Люди, які тільки, що вийшли з шкільної лавки, рішали про судьбу тисячів людей і вели провід в політиці. Почались інтриґи, доноси, шпіонство власних приятелів, людей, до котрих перед тим малося безмежне довіря. На мітінгах підбурювано в явний спосіб старшин, заохочувано до поголовної різні тихже. І хто це робив?

*) Кузня — означало оперативний штаб бриґади.
**) 18 год. — 6 година вечером.

*) Склад — всіх найнебезпечніших впливових старшин відсилано до збірної станиці в Бірзулі. Там обходженося з ними дуже лихо. З Бірзули перевезено їх до Києва й судьба цих старшин до нині невідома.

— Виглядаєш дуже зле! Що з тобою?

— Я не спав цілу ніч, нині маю платити два векслі.

— А чомуж ти мені того скорше не сказав?

— Ти може був би дав мені гроші?

— Ні, але лікарство на спання.

Лев XIII. і маляр.

Малярі, що студіюють у Римі, найрадше хваляться тим, що портретували папу. Тому дуже стараються дістати дозвіл, щоби могли його портретувати. Папа Лев XIII. майже нікому не відмовив авдієнції. Раз відпортретував його якийсь дуже підрядний маляр. Та того малярові ще було мало, а просив ще, щоби папа підписався та щоби написав якусь сентенцію. Папа похитав головою, коли приглядався портретові, бо бачив, що не похожий на нього. Одначе, не хотячи робити прикрости малярові, вписав на портреті дату: 29. травня 1921. і до того додав слова: Не бійтеся, це я. — Лев XIII.

— о —

— Мирусю, зїдж цей горох.

— Я не люблю гороху.

— Мусиш собі подумати, що любиш і зїдж!

— Ах, мамо, то вже волю собі подумати, що я вже зїла його!

— о —

Ученик: Всі води називаємо океаном і він обливає цілу землю.

Учитель: А як називається земля і вода разом?

Ученик: Болото.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕЖ НАША МОЛОДЬ?

Хочу пригадати нашій молоді, що вже кінчається скоро спека. Небаром знову починається оживлення в громадському та товариському життю. Почне й молодь наша також оживати в своїому товариському життю. Буде збиратися на ріжного рода сходини, забави й т. п.

Отже час вже тепер подумати про те, щоби наша молодь в життю якось виявила своє національне „Я". Пора, щоби вона вже почала більше цікавитися національним життям свого народу та земель своїх предків. Молодь кождого народу цікавиться історією своїх предків, цікавиться життям своїх батьків, історією та звичаями того краю, звідки походять її предки й т. д. Хто цим не цікавиться, той взагалі нічим не цікавиться та його ніхто не поважає й не шанує.

А українській молоді є чим цікавитися. Бо наші народні звичаї, народня ноша, народні пісня, народні танки й народня музика є такими, що найдеться мало чужинців, які не завидувалиб нашим скарбам. Навіть вороги наші мусять признати, що наші народні скарби неоціненої вартости. Отже нам нема чого „стидатися" свого народу й нема чого думати, що в инших ліпше щось є від нашого. Ні, нема ліпшого від свого рідного. Звичайно, коли ми самі будемо знати й розуміти те, що заховане в наших народних скарбах, а ще більше, коли зможемо його видістати звідти, відповідно обробити та показати перед чужинцями.

Американські жінки, американські аристократки, з гордістю й любовю носять українське вишите вбрання, підперезуючись нашою звичайною крайкою. Вони в ньому бачать таку красу, яка покриває собою красу, вигадану в париських сальонах. На вулицях американських та европейських міст можна багато бачити чужинецьких жінок інтелігентних та аристократок в українськім жіночім убранню: в простому, вишитому, в такому, що просто чуєш, як несе від нього запахом нашого рідного села. Але чи багато ми бачимо на вулицях наших українських жінок у свойому національному вбранню, чи багато наших дівчат зявляється на вулиці в чудовому свому вишитому убранню?

Ні, їх майже нема. Їм своє рідне „смердить", воно не гарне, а натомісць натягають на себе ріжні сукні, зшиті „по останній моді", на які часто гидко глянути. Це тому, що наша молодь не знає свого рідного й не цікавиться пізнати його. Хіба чужинці покажуть їй красу, то вона тоді лише говорить: „О, це наше; бачите, яке гарне". Й на цьому кінець.

Один час у Свободі зявлялися листи української молоді в анґлійській мові на ріжні теми. Вони були дуже цікаві й свідчили, що інтерес до національного життя серед нашої молоді почав проявлятися. Та тепер усе заспокоїлося й не чути, щоби десь наша молодь в Америці виявляла більш широку працю. А вже час. Маємо досить тут молоді, навіть такої, котра покінчила високі школи. Маємо серед неї багато таких, котрі надаються на добрих лідерів не лише серед Українців, але й серед чужинців. То не біда, що між ними не всі вміють говорити по українськи, а писати ще менше. Любити свій край, студіювати свій нарід можна й в анґлійській мові. Щоб булаб до цього охота. Можуть істнувати орґанізації української молоді й між такими, які ні одного слова не знають по українськи. Мова—це більше формальна сторона, а головне: свідомість та почуття.

Молоді й сильні, котрі виросли вже в Америці, котрі тут одержали науку й увійшли в життя Америки, мусять взятися за свою національну справу. Не забувайте, що вся Америка складається з ріжних національностей і кожда з них має свої національні орґанізації. Навіть Анґльо-Сакси мають їх. Чим більше нарід культурний і свідомий, тим більше він має своїх національних орґанізацій. Лише ми, Українці, шкульдигаємо в хвості всіх, бо ми ще не доросли до такої національної свідомости, як Анґлійці, Німці Французи, Італійці, Чехи, Фіни й навіть Поляки. Ніхто нас не буде поважати, коли ми самі себе не поважаємо й ніхто не стане з нами числитися, коли ми самі не будемо числитися з собою.

Молодь повинна прийти на зміну старого покоління й вже час їй орґанізуватися та готуватися до того, щоби прапор української національности в Америці нести далі та піднести його на вищу височінь, як це роблять всі инші народности зі своїми національними прапорами. Хто не поважає й не розуміє своєї нації, той не поважає самого себе, а скількиб він не тулився до инших народностей, або до „ріел Амерікен", він завжди там буде стрічатися з погордою, як людина, що непрошено заблукала на чуже поле. Не відчувати цього можуть лише ті, котрі позбавлені почуття особистої гідности.

Наступає пора року, коли найліпше братися за відживлення старих орґанізацій та за створення нових. Отже нашій молоді треба над цим подумати й почати свій національний сезон. Загляньте в ріжні офіси в Ню Йорку, чи в инші міста, загляньте в фабрики, заводи, загляньте поміж ріжних професіоністів і побачите, скільки там знаходиться української молоді, яка боїться навіть признатися, що вона українська. Боїться, бо не свідома свого національного „Я", бо не має особистої відваги, не має пошани до самої себе. Тому вона тулиться до ріжних чужих орґанізацій, де почуває себе пасербом, а инші члени орґанізації дивляться на неї як на приблуду. Годі поневірятися в чужих, а треба ставати до свого національного життя. Серед молоді вже є богато таких, котрі можуть прекрасно вести провід в тих орґанізаціях і читати виклади про українську історію, культуру, штуку й т. д.

Беріться до роботи. Ґазета Свобода, я певен цього, завжди з охотою розкриває свої сторінки для молоді й містить її писання в анґлійській мові.

І. Бондар,
Ню Йорк.

ЦЕРКВА І НАРОДНА СПРАВА.

Дехто каже, що не треба мішати церкви з народною справою. А я з тим не можу погодитися. Я зріс з церквою і знаю добре, який вплив має церква на наших людей. Коли я прощався з рідним краєм і виїздив до Америки, то пішов перед виїздом у Львові до церкви св. Юра. І до нині стоїть мені перед очима той вид, який простягався з гори Юра на наш Львів та на ті чудові околиці столиці князя Льва. А пішов я до церкви не тільки з побожности, але й тому, що до неї мав я привязання, бо чув я там нераз таке, що підносило мене на народнім дусі.

Памятаю добре ті часи, коли то у львівськім університеті йшла завзята боротьба наших студентів за наші права. Памятаю, як лилася кров. Памятаю і за славну „голодівку", коли то 101 наших славних студентів не принимали їди в тюрмі при вул. Баторія на знак протестту проти польського безправства. Коли їх мали випускати, був я саме в українській церкві при ул. Краківській. От тоді то чув я таку проповідь, що її до нині забути не можу. Чув я, як з церковної проповідальниці сипалися громові слова, звернені проти ляцьких насильств, доконуваних на нашім народі. Чув я, як говорив священик про нашу Рідну Школу та про вагу українського університету. Чув я про геройську поставу наших студетів і про те, що їх, зморених голодом і упавших на силах, вивозитимуть в той день з тюрми. Священик взивав нас, вірних, щоби ми не звертали уваги на поліцію і ніякі перешкоди, а взяли участь у демонстрації та привитали гідно наших геройських студентів. Проповідь та електризувала простий нарід і всі ми пішли демонструвати таки прямо походом з церкви. Був і я в тім поході, який тягнувся з вулиці Баторія на Сикстуську, аж до Народної Гостинниці, де наше громадянство справило студентам привитальну гостину.

Я думаю, що по церквах треба доконче порушувати всі такі важні народні справи і треба людей заохочувати до боротьби за правду, себто за наші народні права. Церква має великий вплив на наших людей і нею можна наш нарід дуже освідомити, коли би священики за те дбали і відповідно проповідували.

Н. Костів,
Озон Парк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Виступ нашого Артиста-Бандуриста.

Славний наш бандурист, артист Василь Ємець дав у нашій місцевости два концерти. Думаю, що проф. Ємець був задоволений з нашої громади, бо бачив, що нарід був одушевлений його грою, а для артиста це найважніше.

Не раз ми чули і читали про кобзу-бандуру і дітям нашим богато про неї розповідали, але її не чули. Аж тепер мали ми нагоду її почути і то з рук дійсного віртуоза. Наш артист виливав тепер перед нами те горе й ту радість, які виливали колись наші славні бандуристи. Він дав нам змогу почути перли нашої культури, які аж просяться, щоби їх показати широкому світови. Шкода тільки, що проф. Ємець вже нас покидає, але ми певні, що він ще завитає до Америки. А коли ні, то певно там в Европі поширюватиме далі чар нашої пісні і нашу бандуру.

Про саму гру не буду писати, а тільки зацитую голос американського критика з "Rochester Democrat and Cronicle", July 27, 1930.

MANY HEAR UKRAINIAN ARTIST GIVE CONCERT.

Rollicking folk songs of the market place and the village tavern, hauting melodies of beauty dimmed, and patriotic airs rallying a subject people to revolt echoed through Amalgamated Hall last evening when Vassyl Yemetz, distinguished Ukrainian artist, gave a concert.

Mr. Yemetz's instrument is the cobza-bandoura, long played by the blind Ukrainian minstrels and inherited from Cossack ancestors. The instrument is carved from a single piece of wood, of willow or maple, and has from 20 to 36 strings.

Its notes have a distinctive quality of resonance and sweetness and brilliant range. As played by Mr. Yemetz last night it became the expression of a thousand moods and means of demostrating a remarkable technique.

Despite the discomfort of remaining indoors last evening, several hundred attended the recital.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., Тов. Укр. Січ, від. 170, повідомляє, що місячний мітінґ відбудеться в пятницю, 15-го серпня, в годині 7.30 вечером, в гали під ч. 72 Моріс ул. Є важні справи до полагодження, тому обовязком є кождого члена явитися на сей мітінґ. — С. Безушко, предс.; А. Мендак, секретар.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 17 серпня, в укр. парохіяльній школі при Рівер ул., зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів явитися на означений час. Довгуючі члени мусять вирівнати свої залеглости, бо наразяться на суспендовання. — П. Саламаха, фін. секр.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС. Тов. ім. Галицька Січ, від. 207, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 17 серпня, в годині 1-ій попол., в церковній гали. Обовязком є кождого члена і члениці бути на тих зборах, бо є важні справи до полагодження. Взивається довгуючих членів вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі наразяться на суспендовання. — Іван Олійник, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в суботу, 16 серпня, в годині 7-ій вечером, в гали Укр. Клюбу, 29 Jackson St. Є важні справи до полагодження. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що звичайний місячний мітінґ відбудеться в неділю, 17 серпня в годині 1-ій пополудни, в гали церковній, 127 Парк Ул. Обовязком є всіх членів приходити частіше на мітінґи і не затягати з вкладками. Довгуючі члени, коли не заплатять своїх залеглости на сім мітінґу, будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів без оплати вступного. — К. Марущак, предс.; П. Рошка, кас.; П. Децембер, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє своїх членів і членкинь, що місячні збори відбудуться в неділю, 17 серпня, в годині 2-ій пополудни, в гали У. Н. Дому, 237 Hope Ave. Проситься усіх членів прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, спеціяльно за діти треба платити що місяця. Хто ще неналежить до У. Н. Союза нехай прийде до нашого Товариства та впишеться в члени. — Вол. Лелет, предс.; М. Гуцалюк, кас.; Мих. Федорів, писар.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 34, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкинь, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 17 серпня, в годині 2-гій пополудни, в гали церковній при 1ст 31 улиці і Чарлстон Евеню. Проситься всіх членів і членкинь прибути на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Ів. Бандирський, предс.; І. Гіль, кас.; Іван Чмирид, секр.

Михайло Зощенко.

МУДРІСТЬ

(3)

4.

І ось надійшло завтра — святочна дата принняття, свято відродження.

Від самого ранку Іван Олексієвич, виголений дбайливо, вганяв по всій хаті та надавав кожому предметові святочного вигляду.

Бабуся-своячка, Капітолина Юріївна Шнель видістала з куфра злежалу, надшарпану трохи зубом часу, але ще доволі пристойну, темну сукню з безліччу фальбанок і таємничих закладок. Потім надягла її. Пронизливий запах нафталіни та злежалої тканини заповнив хату. Бабуся пчихала що хвилини та потрясала головою й мандрувала від кімнати до кімнати, втягаючи нестерпний сморід нафталіни.

Бабусі прийшло до голови, що поправді треба би здіймити сукно, одначе не хотіла робити прикрости Іванові Олексієвичеві, який поправді не мав часу думати про запахи. І справді Іван Олексієвич що хвилини бігав із ждальні до їдальні, з їдальні до кухні та назад. Сам пішов навіть кілька разів на місто, ходив від крамниці до крамниці та купував усе щось нового, жадав, аби все було найліпшої сорти тай давав зрозуміти, що в нього заноситься на святочне принняття. А ще недавно, коли заходив у крамницю і купував дещо, кидав кілька скупих слів, забирав, що купив і виходив мовчки з піднесеним ковніром. А нині зовсім навпаки, якось не хотів відходити, розмовляв і жартував із кождим, навіть із найменше симпатичним. Хотів, аби кождий, найбільш чужий горожанин знав про нинішне свято.

День проходив на нечуваній крутанині й оживленні.

Під вечір, коли кімнату заляг сірий сумерк, Іван Олексієвич засвітив світло та взявся накривати стіл. Розсунув і став прибирати накриття та його на дванацять осіб, розстелив скатерть білу наче сніг пригадував собі давні часи, що вже не вернуться.

І зараз чистесенькі тарілки, ножі, чарки та найріжніші вишукані страви придавили своїм тягаром стіл. Була тут ікра (кавяр) всякої сорти, всілякі риби, анґлійські паштети з дичини та ріжні фрікасе. Серед них пишно стояли фляшки дорогого вина та випирали гордо ті страви.

Коли вже все було готове, Іван Олексієвич, змучений і зіпрілий, присунув собі крісло та засів при столі. Руки Івана Олексієвича дрижали, груди піднімалися високо й сильно. Хотів, заки надійдуть гості, відпочати трохи, одначе не міг всидіти на місці. Йому здавалося, що ще не все готове. Діточа усмішка не сходила з його лиця. Сміявся і викривлявся, виняв із шуфляди бюрка колірову бібулку, що з неї колись робили цвіти, взяв ножички та став витинати рівнесенькі стяжочки й укладав їх наче в цвіти. Потім обвинув ними запашну китицю та причепив до хвоста печеної індички. Вийшло воно дуже гарно, стіл лише зискав на тому.

Тоді взяв іще один аркуш рожевої бібулки, хотів зробити тесаме зі шинкою та став уже витинати, аж нараз необережним рухом скинув ножиці на підлогу. Схилився по них і доторкався вже пальцями холодної сталі, аж нараз почув, що якась тяжка, густа филя крови вдарила йому до голови. Потряс головою, хотів випростуватися та лише захарчав і впав скорчений на долівку. Зачіпив ногою за крісло та перевернув його з галасом.

Дивна, одностайна синя краска прийшла відкілясь іздолу та вкрила його лице.

5.

Бабуся-своячка вбігла на цей галас і ствердила вже лише смерть наслідком апоплексії.

Схвильована, дріжуча, кинулася до стола, потім до небіщика. Не знала, що їй діяти, застигла непорушно.

Жахливий вид — ясно освічена кімната, стіл повнісенький найріжніших страв, а під столом лицем до долівки, біля самих ножиць, Іван Олексієвич. Глядіти на це було страшно, тому бабуся, зібравши всі сили, взяла мерця під пахи та поволікла до сусідньої кімнати. Іван Олексієвич зачіпав ногами за крісла, дивовижно розкидав руками та вдаряв головою об долівку й противився зусиллям бабусі.

Всеж таки затягнула його у спальню, накрила простиралом, накинула на рамена чорну хустку і вернулася до їдальні. Тут знову застигла у нерухомій поставі та ждала гостей.

І ось точно в осьмій годині почувся дзвінок. Бабуся навіть не ворухнулася. Двері незамітно відчинилися й увійшло двоє людей, один одного попихаючи. Сміялися голосно та тупотіли обувою. Коли побачили чудернацьку бабусю, вклонилися їй, скривилися від нестерпного запаху нафталіни та спиталися, де є господар і як його здоровлячко.

Бабуся збентежилася, не знати чому, майже не отвираючи уст і відповіла півголосом:

— Помер.

— Якжеж це? — спиталися в один голос.

Бабуся вказала пальцем на замкнені двері сусідньої кімнати. Зрозуміли.

Зітхали разураз, повертілися біля стола, зіли по шматкові риби та вийшли на пальцях.

Бабуся далі сиділа непорушно.

За першими гістьми, від осьмої до девятої зголошувалися инші запрошені. Весело затирали руки, входили у їдальню, та коли довідалися про смерть, отвирали широко очі, здвигали здивовано плечима й виходили та старалися поводитися якнайтихіше. Коли пані минали заставлений стіл, брали по грушці або яблуку, а мущини зїдали по шматкові риби або випивали чарку маляги.

І лиш один із старих знакомих, найближчий приятель Івана Олексієвича, дивно заморгав очима та сказав:

— Даруйте пані, та якжеж так можна? Я нарочно не пішов до театру, щоби не робити прикрости приятелеві, а тут... Навіщож запрошував? Даруйте пані, одначе це не гарно.

Встромив вилки у півмисок із рибою, підняв шматок до уст, поклав його назад і вийшов не прощаючися й миммрив щось під носом.

Коли вже вийшов пятнацятий гість, бабуся пішла у сусідню кімнату, взяла з комоди простирало та заслонила ним зеркало. Потім зняла з полиці Біблію та стала на голос читати і похитувалася цілим тілом, начеб її зуби боліли.

Її притишений старечий голос дріжав і вривався.

(Конець).

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

ЖАРТИ.

Старий Бабуняк вертався з похорону своєї жінки. Знялася страшна туча, став падати град. Один град величини волоського горіха вдарив Бабуняка в голову.

— Бач! це певно тепер моя стара дісталася до неба! — сказав Бабуняк.

—o—

Вогневий сторож: Назад! ближче не вільно!

— Алеж я репортер і мушу про пожежу написати звіт.

— Це мене нічого не обходить! Завтра прочитаєте собі в газетах!

—o—

Традиція.

Учитель: Англія, це країна традиції. Іванко Швак скаже нам, що це традиція?

Ученик: (мовчить.)

Учитель: Традиція це те, що переходить з батька на сина. Дай якийсь примір!

Ученик: На науці руханки трісла мені традиція.

Між знакомими.

— Що? Ти мене вважаєш дурнем!?

— Я? Деж там! Та що значить моя думка супроти думки загалу!

—o—

Чоловік: Читаю саме в газеті, що якийсь мандрівник стрінув в одному турецькому селі жінку, а вона сказала йому, що має вже 108 літ.

Жінка: Напевно здурила його! Вона має напевно щонайменше 128 літ!

—o—

Учитель: Назви мені якесь рідке звіря в Австралії.

Ученик: Слон.

Учитель: Таж слон не жиє в Австралії!

Ученик: Саме тому він там є рідким звірем.

—o—

Дорожнеча.

— Як гадаєш, що є причиною дорожнечі?

— Гадаю, що передовсім те, що ціни постійно зростають.

ПОДЯКИ

Дякую Українському Народному Союзови за щедру поміч в сумі $50.00 з фонду запомогового.

Микола Перон,
Член 94 відділу У.Н.С. в Гентремк.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50.00. Ці гроші стали мені великою підпорою в моїм прикрім положенню. В нинішнім часі здоровому чоловікови тяжко прожити з родиною, а за бідного каліку нема що й говорити.

З поважанням **Іван Борис.**
Монангаг, В. Ва.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА",

103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Гарно розвивається Камера Департамент Сурми. Люде купують малі і більші камери. Чим раз більше є заінтересовання „Мувінг Пікчер" камерами; навіть малі діти купують собі як забавку. В нас є такі камери, що показують рухомі образки, від 10 долярів. Для тих, хто вже купив камеру заряд Сурми має готові фільми до випозичення. Хто справляє собі якусь громадську чи родинну оказію, а хотівби, щоб це було зібрано на фільму хай задзвонить до Сурми, а ми зараз вишлемо хлопця з камерою і за 6 долярів буде мати 100 фітів фільму на все. Коли схочете, то подивитеся на живий образ.

Питають за українською годиною. Кажуть, Поляки мають аж 3 години в тиждень, Москалі аж слухати не хочеться, а ми нічого. Микола Герич з Ню Йорку зайшов до стору по газети, припадково запитав про українську годину. Ми кажемо, щоб вписався до Радіо організації і дав доляра на рік. Він каже: „я би дав, але щоби мій сусід не слухав, коли буде українська година, бо він радіо купив у Жида, на жадну українську справу не дасть цента, а як є українська година, то слухає за дурно, а я хочу, щоб він не слухав, хай з мене не сміється, що я даю, а він не дає і так само слухає як я".

Павлю Кучерук повернув з Галичини (Збараж, Охремівці). Був в краю 9 місяців, їхав там на стало, але переконався, що тут таки лекше жити, як там. До краю завіз грамофон і 50 рекордів. Цла не платив жадного, з ним їхало ще 9 краянів, всі мали грамофони і рекорди і жаден ні цента не платив на границі. (Він розказав свою систему, що робити, щоб не платити цла, але того в газеті не можна писати, бо Поляки на другий раз попапалиcяб). Розказував, що як привіз грамофон, то зачав грати в хаті, людей так налізло богато, і в сінях, попід вікна, на плоті, так всюда повно, що думав хату повалять, то він всім заявив, що більше грати не буде, але вечером піде з машиною до Народного Дому. Там зійшлося більше 300 людей, всі рекорди переслухали, аж по півночи порозходилися. Для цікавости запитали його. Якими рекордами найбільше наші селяне інтересуються? Молодіж — хорами і гарними коломийками. Старші — рекордами Жуковського „якто скок в гречку" і т. п. Хто має там грамофони? Лише Американці? Чи купувалиб там наші селяне рекорди? Так, там є рекорди, але дуже шеплять, платиться в краю по 8, 10 і 20 золотих, але вони не варта 10 за одну рекорду з Америки. Як буде знов їхати до краю, то возьме з 200 рекордів і тоді буде їх там продавати.

Відвідали Сурму. Зофія Рапаска з Ню Йорку, привела свою кузинку з Вілксбері, щоб показати стор Сурми. Купили богато рекордів. Андрій Романюк з Бікон, Н. Й. Петро Дунський з Ню Бург, Н. Й. Андрій Сімків з Бруклина, молодий хлопчина, в краю роджений, тут ходить до вищої школи. Дуже інтересується українською справою, спеціяльно прийшов до Сурми, щоб довідатися вислід цензусу в Америці, кілько записалося Українців. На жаль в Сурми даних не було. Анна Палечка з Мінеаполіс. Стефан Лунів з Бруклина, урядник в американськім банку; до Америки приїхав 17 літ назад, учився лише вечерами, тепер має значну посаду, на безробітя не нарікає. Мрс. Сем Кульчицькі з Бофало цукали за Щупаком. Кнут Гураль з Алтуна, Па.

Купили від Сурми: Зофія Врублевська фонограф. Василь Богулевич з Бронкс, фонограф-радіо комбінацію. Френк Рогальські, Бронсвік комбінацію. Іван Гайніш з Бронкс, Ар Сі Ей радіо. Андрій Брияська, фонограф (Подаємо лише Українців).

На другий тиждень будуть в Сурми такі комбінації з мікрофонами, що кождий може відробити собі сам рекорду. Не діточі забавки, котрі продають по 15 центів. Це патенк Віктора, грає так як 75-центова рекорда. Це дійсно нове чудо. Кождий співає, грає чи навіть знає щось розповідати, то може сам собі рекорди робити в дома, і потому вислати знайомим. А ті, що не вміють писати, можуть наговорити до рекорди і вислати до краю.

Михайло Зощенко.

СЕРЕНАДА

(Гумореска).

Ось знову приходиться просити вибачення за бідність теми. Тема, справді, знову виходить мало актуальна. І слабо відповідає на питання дня.

Навіть ліквідацію неграмотности годі сюди підвести.

Та тільки це не біда! Хай населення хоч раз у життю торкнеться легкої мистецько-агітаційної лектури. А то все ліквідація неграмотности та боротьба з алькоголем.

Хай він трохи відітхне. Тим краще, що факт вельми оригінальний та богатомовний. Схопилося двох людей, і слабий, себто зовсім ослаблений, шкрофулистий парубчак вибив сильного.

Просто навіть вірити не хочеться. Себто, як слабий парубчак може, товариші, нарушити всі основні фізичні та хемічні закони? Якже це він поборов його? А може він перехитрив його? Ні! Просто його особистість мала перевагу. Або я так скажу: відвага. І він тому вбив свого ворога.

А побилося, кажу, двох людей. Нурець (водолаз) товариш Филипів. Велитенський такий хлоп із буденнівськими вусами. І другий хлопчина, вузоревець, студент. Такий доволі грамотний, напівінтелігентний студентик. Між іншим фамілійянт нашого радянського повістяря Малашкина.

А нурець Филипів, кажу, був навіть дуже здоровий тип. У водолазнім ремеслі, самособою, слабовитих не вживають, але це був страшенно якийсь здоровий чорт.

А студент був, самособою, дрібненький, непоказний. І надзвичайною красою не відзначався. Все щось було в нього на пиці. Може шкрофули. Я не знаю.

Ось вони і побилися. Та тільки, треба сказати, між ними не було клясової боротьби. Не було теж видно ідеольогічних розходжень. Вони оба були зовсім пролетарського походження. По просту вони, скажемо грубо, не поділилися між собою бабою. На дванацятому році революції вони не поділили баби! Цеж просто анекдота!

Така була Олеся. Так, нічого собі. Устонька, носик — це й все. Та надзвичайного чогось у неї не видно було.

А нурець, товариш Филипів залюбився був у ній. На дванацятім році революції. І вона з ним трошки погуляла та перекинулася на бік лівінтелігенції. Вона на Малашкина кинулася. Може він їй розговірчивіший виглядав. Або може в нього руки були чистіші. Я не знаю. Лише вона, справді, відійшла до нього. А той, знаєте, і сам не радий своїому щастю. Бо, бачить, дуже страшний його противник. Та не показує цього. Ходить доволі явно і водить усюди свою мадам.

А нурець, самособою, чіпає його. Просто не дає йому дихнути.

Прозиває його ріжними хамськими прозвищами. В груди штурхає. Штурхне тай каже:

— А нумо, виходи на серенаду! Зараз я тобі, галапасе, голівку скручу!

Та, самособою, студент терпить. Забирається.

А раз якось стоять діти на подвірю дома. Тут усе правління. Члени. Контрольна комісія. Нурець також із боку стоїть. А нараз переходить подвірям Кость Малашкин із своєю Олесею. А нурець нарочно на-голос говорить контрольній комісії:

— На пиці, повідає, проказа, а, між іншим, панночок до дверей провожає.

Тоді студент провожає свою даму та вертається назад.

Він вертається назад, підходить до компанії тай лясь товариша нурця по пиці. Нурець, самособою, счудувався на таке нахабство і лясь собі студента. Студент беркиць на землю. Нурець до нього підбігає і тарах його знову по череві та по ріжних важних місцях.

Тут, самособою, контрольна комісія відірвала нурця від студента. Поставили тамтого на ноги. Натерли його слабі груди снігом і відвели до дому.

Цей нічого, відтхнув і вечером вийшов дихнути свіжим холодком.

Він вийшов, відітхнути холодком і, як вертав, стрінув нурця. І тоді він знову скорою ходою підходить до нурця тай знову бє його в пику.

Лише цим разом не було контрольної комісії, тому товариш Филипів порядно витовк нашого студента. Так що прийшлося його на плащинку додому відносити.

Та пройшло може з півтора тижня. Студент зовсім видужує, встає на ніжки і іде на домашні збори.

Він іде на домашні збори тай там знову стрічає нурця.

Нурець хоче не бачити його, а той підходить аж до нього і лясь знову в пику.

Тут знову відграється гидка сцена. Студента кидають, качають ним по землі та бють по всіх місцях! І знову відносять на плащинку.

Лише цим разом справа показалася поважнішою. У студента стало віднімати задні та передні ноги.

А було це під весну. Заспівали пташки. І наш голубчик студент після цієї битви що дня сидів при відчиненому вікні — віддихав. А нурець усе відвертався, переходив мимо. А коли до нурця підходив народ, навіть хочби з контрольної комісії, він страшно здрігався та голову назад відкидав, начеб його бити хотіли.

Два тижні пізніше студент іще тричі бив нурця та двічі діставав здачу, хоч не так чуло. А третій і останній раз нурець здачі не дав. Він тільки натер пику тай каже:

— Я — повідає — піддаюся вам. Я — каже — через вас, товаришу Костю Малашкин, зовсім знищився, формально на пси зійшов.

Тут вони полюбувалися собою тай розійшлися.

Студент небаром розлучився зі своєю Олесею. Нурець же відїхав на Чорне море поринати за „Чорним Принцом".

На цьому справа й покінчилася.

Так що сила силою, а проти є ще одна поява.

